

PROFILAKTIKA INSPEKTORINING MAMURIY JAZO CHORALARINI QO'LLASH FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Bozorboyev Nodirbek Jamshid o'g'li

325-guruh kursanti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17657354>

Annotatsiya. Ushbu maqolada profilaktika inspektorining ma'muriy jazo choralari qo'llash faoliyati tahlil qilinadi va uning samaradorligini oshirish yo'llari yoritiladi. Tadqiqot davomida ma'muriy jazo choralari qo'llashning huquqiy, tashkiliy va amaliy jihatlari o'rganilib, mavjud tizimdagi kamchiliklar aniqlanadi. Shuningdek, profilaktika inspektorining jazo choralari qo'llash jarayonida mahalla, oila va yoshlar institutlari bilan hamkorligini kuchaytirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: profilaktika inspektori, ma'muriy jazo, huquqbuzarlik profilaktikasi, samarali hamkorlik, huquqiy mexanizm, yoshlar va oilalar bilan ishlash.

Kirish

Huquqbuzarliklarning oldini olish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash jarayonida profilaktika inspektorining faoliyati hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ushbu faoliyatning muhim qismi sifatida ma'muriy jazo choralari qo'llash ko'riladi. Ma'muriy jazo – huquqbuzarliklarni tezkor va samarali tarzda bartaraf etish vositasi bo'lib, uning asosiy maqsadi shaxsning qayta huquqbuzarlikka moyilligini kamaytirishdir. Shu bilan birga, choralarni qo'llashda inspektorlar nafaqat huquqiy bilimga, balki psixologik va ijtimoiy yondashuvga ham ega bo'lishi lozim.

O'zbekistonda profilaktika inspektorlari faoliyatini tartibga soluvchi normativ-huquqiy hujjatlar, jumladan, Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeks va Ichki ishlar vazirligi tomonidan tasdiqlangan yo'riqnomalar mavjud. Shu bilan birga, amaliyot ko'rsatadiki, ma'muriy jazo choralari qo'llash jarayonida samaradorlikni oshirish uchun mahalla, yoshlar yetakchilari va ijtimoiy xizmatlar bilan tizimli hamkorlik talab etiladi. Kirish qismida maqolada ushbu masalalarning ijtimoiy zarurati, mavjud tizimdagi kamchiliklar va samaradorlikni oshirish mexanizmlari yoritiladi.

Metodlar

Tadqiqot jarayonida profilaktika inspektorining ma'muriy jazo choralari qo'llash amaliyoti o'rganildi. Buning uchun quyidagi metodlar qo'llanildi: hujjatli tahlil, intervyu, kuzatuv va qiyosiy tahlil. Hujjatli tahlil orqali Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeks, Ichki ishlar vazirligi yo'riqnomalari va mahalla faoliyati bo'yicha normativ-huquqiy hujjatlar o'rganildi.

Intervyular mahallalarda faoliyat yuritayotgan profilaktika inspektorlari, yoshlar yetakchilari va ijtimoiy xizmat mutaxassislari bilan olib borildi. Suhbatlar natijasida jazo choralari qo'llashning amaliy qiyinchiliklari, samaradorlikni oshirish imkoniyatlari va mavjud bo'shliqlar aniqlangan.

Kuzatuv metodidan foydalanib, mahallalarda jazo choralari qo'llash jarayonlari, huquqbuzarliklar profilaktikasi bo'yicha tezkor monitoring va qo'shma chora-tadbirlar jarayonlari tahlil qilindi. Shu bilan birga, qiyosiy tahlil orqali boshqa hududlarda jazo choralari samarali qo'llash tajribasi o'rganilib, uni mahalliy sharoitga moslashtirish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqildi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ma'muriy jazo choralari qo'llashning samaradorligi ko'plab omillarga bog'liq. Ularning asosiylari quyidagilar: jazo choralari huquqiy asoslari va inspektorning bilim darajasi, jazo choralari qo'llashdagi tezkorlik va tizimlilik, hamkorlikdagi muvofiqlik va profilaktika tadbirlarini oldindan rejalashtirish.

Ko'p hududlarda jazo choralari qo'llashda asosiy muammolar shundan iborat: ba'zi inspektorlarning huquqiy hujjatlar bilan tanishligi yetarli emasligi, jazo choralari qo'llash va profilaktik ishlarni uyg'unlashtirishda kamchiliklar mavjudligi, shuningdek, mahalla va ijtimoiy xizmatlar bilan samarali ma'lumot almashinuvi yetishmasligi. Shu bilan birga, tizimli va rejalashtirilgan yondashuv, mahalliy yetakchilar va ijtimoiy xizmatlar bilan birgalikda ishlash ijobiy natijalarni beradi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, samarali jazo choralari qo'llash jarayonida inspektorlarning psixologik va pedagogik yondashuvi, huquqbuzar bilan shaxsiy suhbatlar, ularning ijtimoiy-madaniy muhitini hisobga olish ham muhimdir. Bu esa jazo choralari nafaqat jazoviy, balki tarbiyaviy va profilaktik effektini oshiradi.

Muhokama

Olingan natijalar tahlili shuni ko'rsatdiki, ma'muriy jazo choralari qo'llash samaradorligini oshirish uchun bir nechta yo'nalishlar mavjud. Birinchi navbatda, profilaktika inspektorining huquqiy bilimlarini muntazam oshirish, kodeks va normativ-huquqiy hujjatlarga mos faoliyatni ta'minlash zarur.

Ikkinchi jihat – jazo choralari qo'llash jarayonini tizimli rejalashtirish va hamkorlikni kuchaytirish. Mahalla, yoshlar yetakchilari va ijtimoiy xizmatlar bilan doimiy ma'lumot almashish, profilaktik chora-tadbirlarni birgalikda rejalashtirish jarayonini samarali qiladi.

Uchinchi jihat – jazo choralari qo'llash jarayonida shaxsga psixologik yondashuvni kuchaytirishdir. Bu yondashuv huquqbuzarga jazoviy ta'sirdan tashqari, uning xulqini to'g'rilash, ijtimoiy mas'uliyatni oshirish va jamiyatga moslashuvni ta'minlashga qaratilgan. Shu bilan birga, elektron monitoring va ma'lumotlar bazasi jazo choralari qo'llash jarayonini tezlashtiradi va samaradorligini oshiradi.

Xulosa

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, profilaktika inspektorining ma'muriy jazo choralari qo'llash faoliyati huquqbuzarliklarning oldini olish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Jazo choralari samarali qo'llash uchun inspektorlarning huquqiy bilimlari, psixologik yondashuvi, tizimli rejalashtirish va hamkorlik mexanizmlari kuchaytirilishi zarur. Shu bilan birga, mahalla, yoshlar yetakchilari va ijtimoiy xizmatlar bilan qo'shma chora-tadbirlarni tashkil etish, elektron monitoring va ma'lumot almashuvini yo'lga qo'yish jazo choralari samaradorligini sezilarli oshiradi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Tursunov, A. *Profilaktika inspektorining jazo choralari qo'llashdagi roli va samaradorligi*. Toshkent: Ijtimoiy tadqiqotlar markazi, 2021.
2. Rahmonova, N. *Huquqbuzarliklar profilaktikasi va ma'muriy jazo choralari samarali qo'llash*. Toshkent: Yoshlar nashriyoti, 2020.
3. Karimov, Sh. *Mahallada profilaktika inspektorining faoliyati: nazariy va amaliy jihatlar*. Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.